

OKRĘGOWA
KOMISJA
EGZAMINACYJNA
w KRAKOWIE

PRÓBNY EGZAMIN MATURALNY Z BIOLOGII

Arkusz egzaminacyjny II

MODEL ODPOWIEDZI I SCHEMAT OCENIANIA

ARKUSZ II

MARZEC 2002

BIOLOGIA

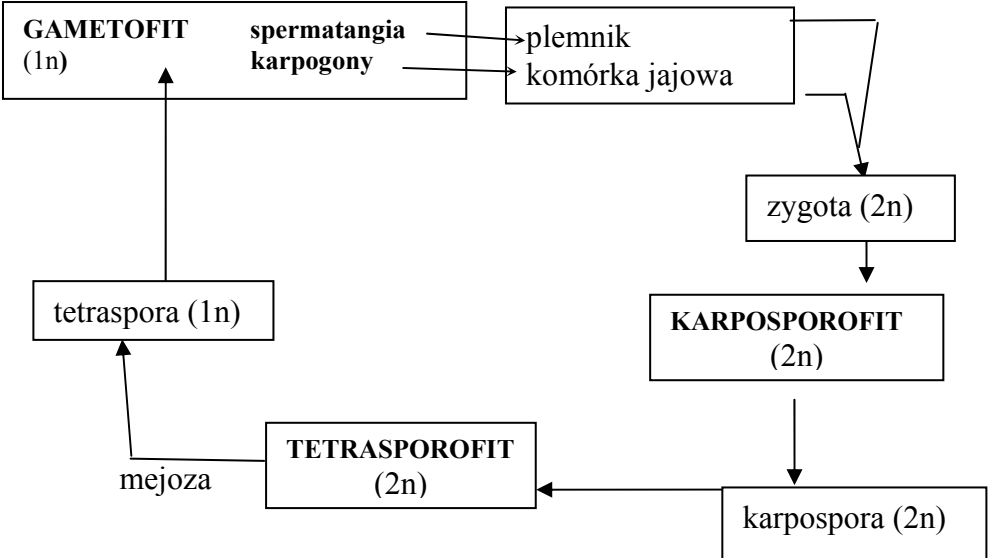
Zasady oceniania

1. Za rozwiązanie zadań z arkusza II można uzyskać maksymalnie 60 punktów.
2. Model odpowiedzi uwzględnia jej zakres merytoryczny, a nie jest ścisłym wzorcem sformułowania (poza odpowiedziami jednowyrazowymi i do zadań zamkniętych).
3. Za odpowiedzi do poszczególnych zadań przyznaje się pełne punkty.
4. Za zadania otwarte, za które można przyznać jeden punkt, przyznaje się punkt wyłącznie za odpowiedź w pełni poprawną.
5. Za zadania otwarte, za które można przyznać więcej niż jeden punkt, przyznaje się tyle punktów, ile prawidłowych elementów odpowiedzi (zgodnie z wyszczególnieniem w kluczu) przedstawił zdający.
6. Jeżeli podano więcej odpowiedzi (argumentów, cech itp.) niż wynika to z polecenia w zadaniu, ocenie podlega tyle kolejnych odpowiedzi (liczonych od pierwszej), ile jest w poleceniu.
7. Jeżeli podane w odpowiedzi informacje (również dodatkowe, które nie wynikają z polecenia w zadaniu) świadczą o pełnym braku zrozumienia omawianego zagadnienia i zaprzeczają udzielonej prawidłowej odpowiedzi, odpowiedź taką należy ocenić na zero punktów.

Numer zadania	Oczekiwana odpowiedź	Maksymalna punktacja za zadanie
26	Za prawidłowy wybór schematu A – 1 pkt. Za każdy z dwóch poprawnie sformułowanych argumentów po 1 pkt. Przykłady: – Liść sosny posiada aparaty szparkowe zagłębione w skórcie na całej jej powierzchni. – Liść sosny posiada kanały żywiczne. – Komórki miękiszu liścia sosny wykazują charakterystyczne pofałdowania. – Miękisz liścia sosny nie wykazuje zróżnicowania na palisadowy i gąbczasty. – Wszystkie komórki miękiszu liścia sosny są jednakowego kształtu w przeciwieństwie zróżnicowanych kształtów dwóch rodzajów miękiszu drugiego liścia.	3
27	Za każde z dwóch porównań dotyczących cechy różniacej po 1 pkt. Przykłady: – Komórki tkanki nabłonkowej ściśle do siebie przylegają, natomiast w tkance chrzęstnej są ułożone luźno. – W tkance nabłonkowej ilość istoty międzykomórkowej jest niewielka, natomiast w tkance chrzęstnej jest jej dużo. – Komórki tkanki chrzęstnej tkwią w jamkach, które nie występują w tkance nabłonkowej. – Komórki nabłonka wielowarstwowego zmieniają swój kształt w miarę zbliżania się warstw do jego powierzchni, natomiast komórki tkanki chrzęstnej są w miarę jednakowej wielkości. Za podanie po jednym przykładzie lokalizacji <u>dla obu</u> tkanek – 1 pkt. Przykłady: <u>Nabłonek wielowarstwowo płaski:</u> – występuje w jamie ustnej, – wyściela część środkową i dolną gardła, – wyściela część przełyku, – wyściela pochwę, – wchodzi w skład powłok ciała (naskórek). <u>Tkanka chrzęstna szklista:</u> – buduje szkielety zarodków, – buduje przymostkowe części żeber, – występuje na powierzchniach stawowych, – wzmacnia tchawicę i oskrzela.	3
28	Za przedstawienie właściwej przyczyny uwzględniającej zniszczenie centrum aktywnego – 1 pkt. Przykład: Białko tracąc charakterystyczną dla siebie budowę przestrzenną posiada zniszczone specyficzne dla siebie miejsca, pasujące do substratu (co wpływa na utratę jego zdolności katalitycznych). Za wymienienie prawidłowego czynnika – 1 pkt. Przykłady: – temperatura 40-45°C i wyższa lub wysoka temperatura, – alkohole, – stężone kwasy, – stężone zasady.	2

29	Za każde z dwóch prawidłowo określonych przystosowań po 1 pkt. Przykłady: – Wykształcenie woskowej kutykuli chroniącej przed utratą wody. – Posiadanie dużej powierzchni asymilacyjnej (u większości paprotników tę funkcję pełnią liście, zaś u skrzypów – pęd główny i pędy boczne). – Wykształcenie skórki pełniącej funkcję ochronną. – Wykształcenie (typowych) aparatów szparkowych, służących do wymiany gazowej i transpiracji. – Wykształcenie wiązek przewodzących, zapewniających transport wody i soli mineralnych oraz asymilatów. – Posiadanie korzeni, umożliwiających pobieranie wody i soli mineralnych z gleby.	2
30	Za każdą z dwóch prawidłowo wskazanych różnic po 1 pkt. Przykłady: – Szczepionki zawierają zabite lub osłabione szczepy bakterii lub ich toksyny, natomiast surowice przeciwciała przeciwko konkretnym antygenom chorobotwórczym. – Szczepionka wywołuje odporność czynną natomiast surowica bierną.	2
31	Za prawidłowe wyjaśnienie – 1 pkt. Przykłady: – Wiele witamin rozpuszcza się w wodzie np. podczas gotowania i przechodzi do roztworu. – Witaminy są związkami łatwo ulegającymi rozpadowi pod wpływem np. wysokiej czy też niskiej temperatury. – Witaminy są związkami mało trwałymi, łatwo ulegającymi rozpadowi pod wpływem różnych czynników fizycznych. Za prawidłowy przykład skutków awitaminozy (właściwie dobranej witaminy z A, D, E lub K) – 1pkt. Przykłady: – Dla wit. A: tzw. kurza ślepotą (słabe widzenie o zmroku), – Dla wit. E: osłabienie pracy mięśni, prawdopodobnie zaburzenia płodności, – Dla wit. D: krzywica, – Dla wit.K: słaba krzepliwość krwi.	2
32	Za poprawnie postawioną hipotezę 1 pkt. Przykłady: – Komórki roślinne umieszczone w roztworze soli kuchennej ulegają plazmolizie. – Komórki liścia spichrzowego cebuli umieszczone w roztworze hipertonicznym ulegają odwodnieniu. Za zaplanowanie kolejnych czynności łącznie 2 pkt. (ocenie podlegają podkreślone fragmenty w przykładowej wypowiedzi). Przykład: 1. <u>przygotowuję roztwór hipertoniczny</u> (soli kuchennej) tzn. do zlewki z wodą wsypuję trochę soli kuchennej (1 pkt). 2. <u>przygotowuję preparat mikroskopowy tzn. fragment skórki liścia spichrzowego cebuli umieszczam na szkiełku podstawowym w kropli roztworu soli kuchennej i nakrywam szkiełkiem nakrywkowym. Umieszczam preparat pod mikroskopem i obserwuję zmiany</u> (1 pkt).	3
33	Za stwierdzenie, że hipoteza jest prawdziwa – 1 pkt. Za podanie prawidłowej nazwy procesu – 1 pkt: oddychanie.	2

34	Za każdą z dwóch prawidłowych cech <u>wraz z uzasadnieniem</u> po 1 pkt. Przykłady: – Środkową warstwę w budowie tętnicy stanowi gruba warstwa tkanki mięśniowej (gładkiej), co umożliwia jej transport krwi pod dużym ciśnieniem. – Tętnica zbudowana jest z dużej ilości włókien elastycznych, co ułatwia jej transport krwi pod dużym ciśnieniem. – Najbardziej wewnętrzną warstwę tętnicy stanowi nabłonek jednowarstwowy płaski, co jest przystosowaniem do wymiany gazowej.	2
35	Za każdy poprawnie sformułowany problem badawczy po 1 pkt. Przykłady: – Jak przeciwciała stosowane w hodowlach komórek wpływają na priony w żywym organizmie? – Czy przeciwciała rozpoznające fragmenty prionów umożliwiają leczenie chorób prionowych? – Czy przeciwciała niszczące priony w hodowlach komórek, niszczą białka prionowe w komórkach organizmu? – Czy przeciwciała rozpoznające fragmenty białek prionowych wpływają na poziom prionów w organizmie?	2
36	Za każdą z trzech prawidłowo ustalonych nazw <u>wraz z uzasadnieniem</u> po 1 pkt. Przykłady: – Płyn A przedstawia skład moczu ostatecznego, o czym może świadczyć bardzo duża zawartość mocznika. – Płyn A przedstawia skład moczu ostatecznego, o czym może świadczyć brak glukozy w jego składzie. – Płyn A przedstawia skład moczu ostatecznego, o czym może świadczyć brak aminokwasów w jego składzie. – Płyn A przedstawia skład moczu ostatecznego, czego potwierdzeniem jest znacznie większa zawartość kwasu moczowego w stosunku do dwóch innych płynów. – Płyn A przedstawia skład moczu ostatecznego, o czym może świadczyć bardzo mała zawartość soli mineralnych w jego składzie. – Płyn B to osocze krwi, czego potwierdzeniem jest duża ilość białek w jego składzie. – Płyn B to osocze krwi, czego potwierdzeniem jest niewielka ilość mocznika i równocześnie dużo białek w jego składzie. – Płyn C to mocz pierwotny, o czym może świadczyć bardzo zbliżony skład do osocza krwi, z tą jedną różnicą że w moczu pierwotnym w przeciwieństwie do osocza krwi brak jest białek.	3
37	Za prawidłowe podanie każdej z dwóch cech (<u>w ujęciu porównawczym</u>) po 1 pkt. Przykłady: – Wielkość gamet: w izogamii tej samej wielkości, w oogamii komórka jajowa wyraźnie większa od plemnika. – Ruchliwość gamet: w izogamii obie ruchliwe (obie mają wici), w oogamii tylko plemnik ruchliwy. – Ilość cytoplazmy: w izogamii w obu gametach taka sama ilość, w oogamii w gamecie żeńskiej znacznie więcej.	2

38	Za podanie trafnego argumentu – 1 pkt. Przykłady: – Wewnątrz przewodu pokarmowego, (który jest miejscem życia tasiemca) spotkanie partnera do rozrodu jest praktycznie niemożliwe i dlatego posiadanie zarówno męskich, jak i żeńskich gonad umożliwia tym organizmom rozmnażanie. – Ze względu na środowisko życia tasiemca (przewód pokarmowy) posiadanie zarówno męskich, jak i żeńskich gonad warunkuje możliwość rozrodu (i przetrwanie gatunku).	1
39	Za podanie właściwego sposobu zapylania po 1 pkt: A – wiatropylny, B – owadopylny Za poprawne uzasadnienie dla dowolnego kwiatu – 1 pkt. Przykłady: – Dla A – brak okwiatu, – Dla A – zewnętrznie umieszczone pylniki, – Dla A – duże pylniki, – Dla B – barwny okwiat, – Dla B – nektar (gromadzony w ostrodze), – Dla B – kształt płatków (zwabiający dany rodzaj owadów).	3
40	Za uwzględnienie na schemacie <u>trzech</u> pokoleń: gametofitu (1n), karposporofitu (2n), tetrasporofitu (2n) i strzałki narysowane we właściwym kierunku – 1 pkt. Za zaznaczenie gametangiów: <u>spermatangiów</u> i <u>karpogonów</u>, gamet: <u>plemnik</u> i <u>komórki jajowej</u>, <u>zygoty</u> – 1 pkt. Za zaznaczenie: <u>diploidalnych</u> (2n) karpospor, <u>haploidalnych</u> (1n) tetraspor, i <u>mejozy</u> – 1 pkt. Przykład:	3
41	Za poprawne wskazanie <u>obu</u> błędów – 1 pkt. Za prawidłowe uzasadnienie w każdym z <u>dwóch</u> przypadków po 1 pkt. Przykłady: – Sporofit rozmnaża się bezpłciowo, więc wytwarza zarodniki a nie gamety. – Gametofit rozmnaża się płciowo, więc wytwarza gamety, a nie zarodniki.	3

42	Za każde z <u>dwóch</u> prawidłowych porównań po 1 pkt. Przykłady: – Koordynacja hormonalna jest wolniejsza od koordynacji nerwowej. – Regulacja hormonalna koordynuje pracę wnętrza ciała, a nerwowa oprócz tego, że reguluje pracę narządów wewnętrznych, utrzymuje także łączność organizmu ze środowiskiem zewnętrznym. – Regulacja nerwowa jest charakterystyczna wyłącznie dla organizmów zwierzęcych i ludzkich, a hormonalna zachodzi zarówno w organizmach roślinnych jak i zwierzęcych i ludzkich. – Koordynacja hormonalna odbywa się za pomocą hormonów (substancji chemicznych), natomiast przewodzenie impulsów nerwowych polega na przesuwaniu się fali depolaryzacji we włóknach nerwowych. – Pobudzenie nerwowe odbywa się wzdłuż błon wypustek nerwowych, a z jednego neuronu do drugiego za pośrednictwem synaps, natomiast hormony gruczołowe wydzielane są do krwi i wraz z nią docierają do wszystkich komórek ciała. – Bodziec nerwowy ma naturę elektryczną, natomiast hormonalny chemiczną. Za podanie właściwego przykładu – 1 pkt. Przykłady: – Wydzielanie soku żołądkowego pobudzone jest nerwowo oraz przez gastrynę (hormon tkankowy). – Adrenalina (hormon strachu) produkowana przez rdzeń nadnerczy wydzielana jest dzięki pobudzeniu nerwowemu z podwzgórza. – Działalność podwzgórza obierającego i analizującego bodźce nerwowe i kierującego wydzielaniem hormonów przez przysadkę mózgową.	3
43	Za podanie prawidłowej przyczyny uwzględniającej fakt, że usunięcie przysadki mózgowej uniemożliwia wydzielanie hormonu adrenokortykotropowego (ACTH) – 1 pkt. Za wyjaśnienie roli ACTH – 1 pkt. Przykład: Hormon ACTH stymuluje wytwarzanie hormonów przez korę nadnerczy, dlatego też jego brak spowodowany usunięciem przysadki mózgowej był przyczyną wykształcenia się znacznie mniejszej warstwy korowej w nadnerczu badanego szczura.	2
44	Za podanie każdego z <u>dwóch</u> właściwych przykładów po 1 pkt. Przykłady: – Rejestracja heterozygotycznych nosicieli niepożądanych alleli recesywnych. – Porady dla par małżeńskich z podwyższonym współczynnikiem ryzyka urodzenia chorego dziecka. – Uświadamianie niebezpieczeństwa związanego z późnym zawieraniem małżeństw i rodzeniem dzieci przez kobiety powyżej 35 roku życia. – Wyjaśnianie przeciwwskazań dla małżeństw wśród osób blisko spokrewnionych ze sobą.	2

45	Za poprawnie narysowany schemat zawierający wszystkie elementy składowe połączone strzałkami wskazującymi kierunek przepływu informacji – 1 pkt. Za poprawne podpisanie procesów nad strzałkami – 1 pkt. Przykład: RNA <u>odwrotna transkrypcja</u> → DNA <u>transkrypcja</u> → RNA <u>translacja</u> → Białko Za podanie odpowiedniego przykładu – 1 pkt: Powyższe procesy występują u retrowirusów (wirusów RNA) podczas infekcji komórek.	3												
46	Za podanie właściwej cechy – 1 pkt. Przykłady: – wyprostowana postawa, – pionizacja postawy ciała, – zmiany krzywizny kręgosłupa. Za podanie każdego z dwóch prawidłowych przykładów po 1 pkt. Przykłady: – wzrost masy mózgu, – wzrost objętości mózgu, – komplikacja budowy kory mózgowej, – przekształcenie kończyn przednich w ręce, – rozwój wyższych czynności nerwowych, – zdolność do abstrakcyjnego myślenia, – wykształcenie i rozwój mowy, – zdolność do celowego działania i pracy.	3												
47	Za prawidłowo sformułowany wniosek – 1 pkt. Przykłady: – Wielkość zagęszczenia populacji nurzyka ma wpływ na skuteczność reprodukcji. – Im większe zagęszczenie populacji nurzyka tym większa skuteczność jego reprodukcji.	1												
48	Za <u>opisanie osi X</u> (kolejne lata z tabeli) oraz <u>opisanie osi Y</u> (ilość pyłów w tonach) – 1 pkt. Za zaznaczenie punktów odpowiadających ilości ton pyłów w poszczególnych latach i <u>wykreślenie krzywej</u> – 1 pkt. pyły (tony) <table><tr><th>rok</th><th>pyły (tony)</th></tr><tr><td>1990</td><td>250</td></tr><tr><td>1994</td><td>125</td></tr><tr><td>1995</td><td>145</td></tr><tr><td>1996</td><td>155</td></tr><tr><td>1997</td><td>145</td></tr></table> rok Za podanie właściwego sposobu – 1 pkt. Przykłady: – Stosowanie odpylaczy. – Modernizacja urządzeń przemysłowych, podczas pracy których powstają duże ilości pyłów. – Wprowadzanie technologii bezodpadowych.	rok	pyły (tony)	1990	250	1994	125	1995	145	1996	155	1997	145	3
rok	pyły (tony)													
1990	250													
1994	125													
1995	145													
1996	155													
1997	145													

49	Za stwierdzenie faktu, że dzięki mikoryzie związki mineralne szybciej (lub w większej) ilości są pobierane z gleby – 1 pkt. Za wyjaśnienie związku między mikoryzą i produkcją drewna – 1 pkt. Przykład: Drzewa żyjące w symbiozie z grzybami mogą wykorzystać więcej związków mineralnych z gleby. Zwiększa to intensywność fotosyntezy i produktywność ekosystemów leśnych, a tym samym produkcję drewna.	2
50	Za każdy z trzech prawidłowo przedstawionych argumentów po 1 pkt. Przykłady: – Nie emituje szkodliwych pyłów i gazów, przez co w ograniczonym stopniu degraduje środowisko. – Ilość odpadów w elektrowni jądrowej jest znikoma w porównaniu z odpadami elektrowni węglowej o porównywalnej mocy. – W związku z małą ilością odpadów, powierzchnia ich składowania jest też bardzo niewielka. – Zajmuje niedużą powierzchnię. – Ilość zużytego paliwa na rok w przypadku elektrowni jądrowej jest bardzo mała. – Z elektrowni jądrowej uzyskuje się znaczną ilość energii elektrycznej, bez konieczności wykorzystania, będących na wyczerpaniu naturalnych paliw kopalnych.	3

Wykaz źródeł: rysunków i schematów, danych liczbowych i informacji słownych, które w formie zmodyfikowanej zostały wykorzystane w konstrukcji zadań:

- B. Bartecka, M. Niemierko: Ćwiczenia z biologii dla liceum ogólnokształcącego. WSiP, Warszawa 1975 – zad. 37.
- M. Begon, M. Mortimer: Ekologia populacji. PWRiL, Warszawa 1989 – zad. 47.
- Biologia (praca zbiorowa): PWRiL, Warszawa 1991 – zad. 41.
- E. Bobrzyńska: Sprawdzanie i utrwalanie wiadomości z nauki o człowieku. WSiP, Warszawa 1987 – zad. 12.
- Fizjologia zwierząt (praca zbiorowa pod red. T. Krzymowskiego: PWRiL, Warszawa 1975 – zad. 43.
- W. Gajewski, A. Putrament: Biologia część 4 WSiP, Warszawa 1989 – zad. 1.
- W. Grębecka: Ewolucjonizm – podręcznik do techników rolniczych. PWRiL, Warszawa 1974 – zad. 21.
- L. Hausbrandt, W. Kot: Biologia dla techników i liceów ogólnokształcących dla pracujących. WSiP, Warszawa 1995 – zad. 2, 3, 8.
- A. Jerzmanowski, K. Staroń, C.W. Korczak: Biologia z higieną i ochroną środowiska. Podręcznik do klasy IV LO, WSiP, Warszawa 1990 – zad. 18, 19.
- J.W. Kimball: Biologia, PWN, Warszawa 1979 – zad. 9, J.W. Kimball: Biologia, PWN, Warszawa 1979 – zad. 36.
- A. Kozik, B. Turyna: Molekularne podstawy biologii. Wydawnictwo „Zamiast Korepetycji”, Kraków 1993 – zad. 17.
- W. Lewiński: Cytologia i anatomia z wybranymi zagadnieniami z organografii. Wydanie III zmienione. Wydawnictwo „Operon” – zad. 11.
- W. Lewiński: Genetyka. Wydawnictwo „Operon”, 1997 – zad. 17.
- W. Michajłow: Biologia dla klasy IV LO, WSiP, Warszawa 1970 – zad. 46.
- Ocena efektów ekologicznych w zakładach przemysłowych na liście wojewódzkiej woj. nowosądeckiego: WIOŚ w Nowym Sączu, 1998 – zad. 48.
- E. P. Odum: Podstawy ekologii. PWRiL, Warszawa 1982 – zad. 49.
- M. Podbielkowska, Z. Podbielkowski: Biologia z higieną i ochroną środowiska. Podręcznik dla klasy pierwszej liceum ogólnokształcącego. WSiP, Warszawa 1989 – zad. 26, 29, 40.
- E. Pyłka-Gutowska: Ekologia z ochroną środowiska. Wyd. Oświata, Warszawa 1996 – zad. 50.
- E. Pyłka-Gutowska: Vademecum maturzysty. Biologia. Wydawnictwo Oświata, Warszawa 1988 – zad. 27, 31.
- Strony internetowe: www.biologia.pl – zad. 35.
- Świat Nauki, czerwiec 1997 – zad. 22.
- H. Wiśniewski: Biologia z higieną i ochroną środowiska. Podręcznik do klasy trzeciej. Wydawnictwo Agmen, Warszawa 1995 – zad. 16, 28, 34.

Kartoteka do obu arkuszy egzaminacyjnych zawiera przyporządkowanie każdego z zadań do standardu wymagań egzaminacyjnych oraz podstawy programowej (T = treści, O = osiągnięcia, C = cele edukacyjne, Z = zadania szkoły):

Uczeń potrafi:

- ZAD. 1: 1b / opisać budowę i funkcję komórek uwzględniając składniki komórkowe. T1, O2, Z2.
ZAD. 2: 1b / opisać budowę i funkcję tkanek roślinnych. T1, Z2.
ZAD. 3: 1b / opisać budowę i funkcję komórek – pierwotniaków. T1, Z2.
ZAD. 4: 1b / opisać budowę i funkcję komórek uwzględniając składniki komórkowe. T1, O2, Z2.
ZAD. 5: 1b / opisać budowę morfologiczną i anatomiczną oraz podstawowe funkcje wegetatywnych organów roślin nasiennych. T1, O4, C4.
ZAD. 6: 1c / przedstawić współdziałanie między organellami w procesach życiowych komórki. T1.
ZAD. 7: 1b / przedstawiać i wyjaśniać przebieg procesu wchłaniania w układzie pokarmowym człowieka. T 2.1, Z2, Z4, C4.
ZAD. 8: 1b / opisywać budowę i funkcje struktur służących do wymiany gazowej zwierząt. T 2.2, Z2.
ZAD. 9: 1b / opisać budowę i funkcje struktur służących do wymiany gazowej u zwierząt. T 2.2.
ZAD. 10: 1d / uzasadniać kataboliczny charakter określonego procesu metabolicznego (oddychania). T 2.2.
ZAD. 11: 1b / przedstawić podłoże strukturalne i znaczenie fizjologiczne transportu u zwierząt. T 2.3.
ZAD. 12: 1b / przedstawić budowę i funkcje poszczególnych części układu wydalniczego człowieka. T 2.4, C7, Z4.
ZAD. 13: 1c / przedstawić rozmnażanie jako proces prowadzący do wydania potomstwa. T 2.5, C4, Z2, O2.
ZAD. 14: 1d / wyjaśnić znaczenie mitozy we wzroście i regeneracji oraz rozmnażaniu organizmów. T 2.5, O2.
ZAD. 15: 1b / przedstawić budowę i funkcję poszczególnych części układów wewnętrznych człowieka. T 2.6, C7, Z2.
ZAD. 16: 1c / przedstawiać i wyjaśniać mechanizm powstawania przewodzenia i przekazywania impulsu nerwowego. T 2.6, C7, Z2.
ZAD. 17: 1b / przedstawić budowę, właściwości i funkcje kwasów nukleinowych. T3, C8.
ZAD. 18: 1b / przedstawić budowę, właściwości i funkcje kwasów nukleinowych oraz strukturę chromosomów. T3, Z2, O2.
ZAD. 19: 1c / wyjaśnić mechanizm i rolę biologiczną replikacji DNA. T3, Z2, O2.
ZAD. 20: 1d / przedstawić cechy kodu genetycznego. T3, C8.
ZAD. 21: 1a / posługiwać się poprawną terminologią biologiczną w przedstawianiu, wyjaśnianiu i porównywaniu zjawisk i procesów biologicznych. T4, Z2, O2.
ZAD. 22: 1a / posługiwać się poprawną terminologią biologiczną w przedstawianiu, wyjaśnianiu i porównywaniu zjawisk i procesów biologicznych. T4, Z2, O2.
ZAD. 23: 1b / przedstawić grupy organizmów zaliczane do producentów, konsumentów. T5, C1, O5.
ZAD. 24: 1c / przedstawić i wyjaśniać znaczenie zależności między organizmami tej samej i różnych populacji. T5, C1, O5.
ZAD. 25: 1c / określać czynniki i mechanizmy zakłócające stan równowagi ekologicznej. T5, O5, Z3.
ZAD. 26: 2a / porównać budowę i funkcje organów wegetatywnych roślin nasiennych. T1, O2.
ZAD. 27: 2a / porównywać budowę i funkcję różnych komórek (tkanek). T1, C7, Z4.
ZAD. 28: 2c / powiązać rolę biologiczną składników chemicznych komórki z ich podstawowymi właściwościami. T1, O2.
ZAD. 29: 2c / wykazać, że budowa i modyfikacje organów wegetatywnych i generatywnych roślin mają związek z warunkami życia. T1, C1, O3, O4.
ZAD. 30: 2d / wyjaśniać rolę szczepionek i surowic. T1, C7, C9, Z4, O7.
ZAD. 31: 2d / określić zasady prawidłowego żywienia człowieka. T 2.1, O7, C9.
ZAD. 32: 3b / sformułować hipotezę, wyjaśniającą przedstawione na rysunku wyniki doświadczenia oraz zaplanować sposób jej weryfikacji. T1, C1, Z1, Z2, O1.
ZAD. 33: 3c / zweryfikować hipotezę, na podstawie analizy wyników doświadczenia oraz zanalizować je jakościowo i ilościowo. T 2.2, Z1, O1.
ZAD. 34: 2c / wykazać zależność między budową narządów człowieka (np. tętnica), a pełnionymi przez nie funkcjami. T 2.3.
ZAD. 35: 3a / sformułować problem badawczy do opisanych tekstem wyników eksperymentów dotyczących roli przeciwciał w zwalczaniu chorób prionowych. T 2.3, C1, C7, C9, Z1, Z4, O1, O2.
ZAD. 36: 3d / zanalizować i zinterpretować tabele ilustrujące zjawiska i procesy biologiczne. T 2.4, C7, Z2, O2.
ZAD. 37: 2b / porównać cechy i rodzaje rozmnażania płciowego. T 2.5, Z2, O2.
ZAD. 38: 2c / wykazać zależność między budową narządów zwierząt (układ rozrodczy), a pełnionymi przez nie funkcjami i środowiskiem. T 2.5, Z2, O4.
ZAD. 39: 2c / wykazać związek między sposobem rozmnażania, zapłodnienia i rozwoju organizmów a ich środowiskiem i trybem życia. T 2.5, Z2, O3, O4.

- ZAD. 40: 3d / wykonać schematyczny rysunek ilustrujący przebieg procesu rozmnażania krasnorostów na podstawie podanych informacji. T 2.5, C1, C4, Z2, O2.
- ZAD. 41: 3d / rozpoznać na podstawie schematu elementy budowy organów roślin oraz zanalizować zjawiska i procesy biologiczne. T 2.5, Z2, O2.
- ZAD. 42: 2b / porównywać cechy koordynacji nerwowej i hormonalnej u człowieka. T 2.6, Z2, O2.
- ZADANIE 43: 2c / wykazać współdziałanie układu nerwowego i dokrewnego w regulacji. T 2.6, Z2, O2.
- ZAD. 44: 2d / określić rolę współczesnej biologii i medycyny w ratowaniu zdrowia człowieka. T3, C7, C9, Z4, O7.
- ZAD. 45: 3d / wykonać schematyczny rysunek ilustrujący odwrotną transkrypcję. T3, C8, Z2, O2.
- ZAD. 46: 2a / przedstawiać cechy budowy i zachowania człowieka, wyróżniające go spośród innych ssaków naczelnych. T4, C2, O2.
- ZAD. 47: 3c / sformułować wnioski na podstawie analizy przedstawionych wyników obserwacji. T5, C1, Z1, O2.
- ZAD. 48: 3d / na podstawie danych zestawionych w tabeli wykonać wykres ilustrujący zmiany emisji pyłów w określonym czasie. T5, C5, Z3, O2.
- ZAD. 49: 4a / wskazać i zinterpretować związki między przytaczanymi faktami na temat mikoryzy oraz wnioskować na ich podstawie. T5, C1, Z2, Z3, O2, O4.
- ZAD. 50: 4b / ocenić proporcje między korzyściami i stratami wynikającymi z działalności człowieka w przyrodzie. T5, C5, C6, Z3, O1, O2, O6.